

BREU NOTÍCIA D'EScriptors MATARONINS

El *Nou Diccionari 62 de la Literatura Catalana* d'Edicions 62, publicat el 2000, és una obra tipus enciclopèdia temàtica, dedicada a escriptors catalans. Té més de 900 pàgines que recullen en un sol volum tots els noms que considera destacats de la literatura catalana i ho fa en un sentit bastant ampli. Així, hi trobem conreadors de literatura de ficció i també de l'assaig, i inclou polítics i intel·lectuals que, sense ser purament escriptors, hi són per mor de llur obra publicada com a assagistes i articulistes.

El diccionari té uns criteris a vegades bastant discutibles i presenta errors massa evidents. Hi ha autors de primera línia al costat d'altres de menys destacats. Té entrades per autors, per les obres considerades més importants i també per conceptes generals de la literatura i tendències, institucions i revistes literàries. Com a criteri de l'obra, no hi són recollits els escriptors nascuts després de 1950, excepte si són morts (cas de M. Mercè Marçal o el premianenc Valerià Pujol) o gaudeixen de reconeixement evident (cas de Quim Monzó). Així, al costat d'alguns assagistes com l'arquitecte i urbanista Oriol Bohigas, hi trobem l'absència de l'economista, professor i polític Ernest Lluch (nascut a Vilassar de Mar), per posar només un exemple. Abans de 1900 hi ha considerats molts autors d'assaig «pel valor literari i lingüístic dels seus escrits i per la influència que van tenir en la literatura», segons afirma el director de l'obra, Enric Bou; els del segle vintè ja no hi són.

A la introducció Bou, que va coordinar un ampli estol de col·laboradors, escriu que «en l'inici d'un nou mil·lenni un diccionari de literatura té la doble funció de testament i d'aposta de futur a favor de la literatura escrita» (sic). Hi són presents autors que han creat diferents gèneres literaris (narrativa, teatre, poesia) i també assagistes (crítics o historiadors de la literatura, historiadors en general o practicants d'altres especialitats). Fins a la Renaixença hi ha escriptors en altres llengües que la catalana (pot ser el castellà, el llatí, el provençal), però a partir d'aquell moviment regeneracionista del país i de la llengua catalana, només hi ha els que han escrit bàsicament en català.

Cada autor referenciat hi té una entrada que consta de ressenya biogràfica i literària, on s'esmenten les seves obres més destacades. Les dades biogràfiques, però, són molt desiguals entre uns escriptors i uns altres; en concret, els aspectes no literaris de les biografies a vegades són força incomplets.

Recercant autors de la comarca, n'hem trobat força. Mataró és la població que té més escriptors citats, nascuts i/o morts en aquesta ciutat. En total, tretze, i altres que hi són vinculats d'alguna manera. A continuació, només amb dues entrades menys, hi ha Arenys de Mar. Sens dubte no és d'estranyar, ja que de sempre la vila portuària i cap de partit ha destacat en el camp de les lletres i és coneguda com la vila dels *setciències*.

Però aquí no pretenem fer una recensió o crítica d'aquesta publicació, només volem recollir els autors nascuts i/o morts a la nostra ciutat, i els que hi han tingut orígens familiars o residència temporal, fent-ne una breu ressenya.

Un treball exhaustiu d'aquesta temàtica, tant d'enfoc local com de tota la comarca, és per fer. L'únic precedent és la comunicació que va presentar l'escriptor Albert Manent al Congrés de Cultura del Maresme (abril de 1994) amb el títol *Més d'un segle de producció literària al Maresme (1866-1975)*,¹ que abraça el període indicat i no tracta els erudits. Malgrat el poc temps en què va ser preparat i altres mancances que assenyala l'autor, és una aportació valuosa, de la qual hem manllevat alguna dada. El treball de Jaume Gonzàlez-Agàpito, al qual ens referirem més endavant, es circumscriu als clergues del segle XVIII. D'altra part, Joaquim Llovet a la seva història de Mataró, a l'apèndix «Mataronins notables»² inclou una bona relació de literats, però només els nascuts a Mataró.

Les dades que es ressenyen de cada autor provenen del *Nou Diccionari*, de l'Enciclopèdia Catalana, d'altres fonts o són d'elaboració pròpia.

NASCUTS I/O MORTS A MATARÓ

Joaquim Casas [i Busquets]³

(Blanes, 1911 - Mataró, 1993)

Novel·lista, contista i publicista. Periodista, va col·laborar en diferents mitjans; abans del franquisme a *Justícia Social*, *L'Opinió*, *Treball*, *Combat* i *Llibertat*, aquests dos darrers de Mataró; després a *Destino*, *Tele/estel*, RNE a Catalunya, *Mataró* i altres.

Autor de les celebrades obres *L'enterrament*, *La insòlita aventura d'Elisenda Camprubí*, *Cel·luloide ranci*, *El Mataró d'ahir, d'avui i de demà*, etc. (GEC).⁴

Antoni Comas i Pujol

(Mataró, 1931 - Barcelona, 1981)

Historiador de la literatura i crític literari. Coautor de la important *Història de la Literatura Catalana*, d'Ed. Ariel, amb M. de Riquer, continuada a la seva mort per Joaquim Molas. Primer catedràtic de Llengua i Literatura Catalanes a la Universitat de Barcelona després de la Guerra Civil. (GEC) (JL).⁵

Francesc Xavier Llampillas

(Mataró, 1731 - Sestri, Gènova, 1810)

Assagista i poeta. Historiador de la cultura hispànica, arabo-hispànica i provençal. Jesuïta. Instal·lat a Itàlia, va publicar també en italià.

El seu nom real era Francesc Xavier de Cerdà i de Cerdà. Llampilles era el segon cognom de la seva mare. (GEC)⁶ (JL).

Salvador Llanas i Rabassa

(Mataró, 1854-1928)

Dramaturg, poeta i novel·lista.

Periodista, fou director del *Diario de Mataró*. Va escriure moltes obres teatrals, algunes en castellà. (GEC) (JL) (FC).⁷

Melcior de Palau [i Català]

(Mataró, 1843 - Madrid, 1910)

Poeta i prosista.

Enginyer de camins, canals i ports. Va escriure en català i castellà. Traductor de *L'Atlàntida* de Verdaguier al castellà. Autor de l'himne de l'Exposició Universal de Barcelona de 1888. Membre de la Real Academia Española. (GEC) (JL) (FC).

Josep Maria Pellicer de Dou i Pagès

(Barcelona, 1843 - Mataró, 1903)

Historiador, traductor i poeta bilingüe.

Estudis del monestir de Ripoll, va ser un dels impulsors de la seva restauració. Autor de la important monografia històrica sobre Iluro. (GEC) (FC).

Antoni Puigblanch

(Mataró, 1775 - Londres, 1840)

Polemista, erudit i poeta. Cursà estudis eclesiàstics.

Catedràtic d'hebreu a Alcalá de Henares. Arrenglerat amb els liberals, participà a les Corts de Cadis, sense ser diputat. Autor de *La Inquisició sin máscara*, un al·legat contra la Inquisició, amb el pseudònim Natanael Jomtob. Exiliat dues vegades a Anglaterra, a la primera retornà per ser diputat. Considerat un precursor de la Renaixença catalana. En realitat es deia Puig i Blanch. (GEC) (JL) (FC).

Ignasi Puigblanch

(Mataró, 1791-1811)

Suposat germà d'Antoni. Poeta. Se li atribueix l'obra *Lo temple de la Glòria*.

El matrimoni Puig i Blanch, els seus pares, van tenir tres fills. El segon, que podria ser aquest, va ser batejat amb el nom Josep; el petit, amb el de Bru.

Joan Pujol

(Mataró, 1552 - Plegamans ?, c. 1603)

Poeta. Prevere.

Autor d'un poema llarg dedicat a la batalla de Lepant, obres que tracten d'Ausiàs Marc i poemes didàctics i religiosos. Escriví també en castellà. Afi a la Contrareforma. (GEC) (JL).

Josep Maria Riera i Comas

(Mataró, 1827-1858)

Escriptor. Periodista i polemista de tendència carlina.

Fundà *El Símbolo* a Barcelona i fou redactor de *La Regeneración* a Madrid. Publicà obres de caràcter pamfletari i una novel·la en deu volums. (GEC) (JL) (FC).

Silví Thos i Codina

(Mataró, 1843-1911)

Poeta i narrador. Enginyer de mines.

Va publicar poesies, proses i cròniques científiques. President del Congrés Internacional d'Enginyeria de Barcelona el 1888. President de l'Institut de Sant Isidre i membre de moltes corporacions. (GEC) (JL).

Terenci Thos i Codina

(Mataró, 1841-1903)

Poeta i narrador. Advocat. Mestre en Gai Saber.

Promotor de la Renaixença. Va publicar el recull de rondalles *Lo Llibre de l'infantesa*. Traductor i col·laborador del *Diario de Barcelona*.

Catedràtic d'Economia Política a l'Escola d'Enginyers de Barcelona. Diputat provincial. (GEC) (JL) (FC).

Jaume Vada i Chesa

(Barcelona, 1764 - Mataró, 1821)

Pedagog, poeta i prosista. Fill del cònsol genovès a Barcelona.

Escolapi a Mataró, professor en diferents col·legis i provincial de l'orde a Catalunya. Autor de *La Fama en lo Parnàs* i del *Sermó per animar la gent contra els francesos* (1808).

Escriví també en castellà i fou un reconegut predicador. Membre de l'Acadèmia de Bones Lletres. (GEC).

AMB ORÍGENS O RESIDÈNCIA A MATARÓ

Esteve Albert [i Corp]

(Dosrius, 1914 - Andorra la Vella, 1995)

Historiador, poeta, memorialista i folklorista. Polifacètic, impulsor dels pessebres vivents i del teatre històric de masses. Agitador cultural i activista polític. Va viure a Mataró de 1931 a 1955. (GEC).

Narcís Feliu de la Penya [i Farell]

(Barcelona, s. XVII - s. XVIII)

Publicista i historiador. Advocat, propagandista dels interessos industrials catalans. Representant de la Junta General de Comerç a Barcelona. Partidari de Carles II, fou empresonat pels borbònics. Possiblement morí abans de 1714.

Autor de la coneguda obra *Fénix de Catalunya* i d'*Anales de Catalunya*. Descendent d'una família pagesa, originària de Mataró. (GEC).

Francesc Matheu [i Fornells]

(Barcelona, 1851 - Sant Antoni de Vilamajor, 1938)

Poeta. Mestre en Gai Saber, obtingué nombrosíssims premis als Jocs Florals. Membre del Consell Directiu dels Jocs. Editor de *La Gramalla*, de *La Il·lustració Catalana*, d'una edició popular de Verdaguer. Membre de l'Acadèmia de Bones Lletres. Fou president de l'Orfeó Català i de l'Ateneu Barcelonès. Aliadòfil, rebé la Legió d'Honor francesa. Es destacà per ser contrari a la reforma ortogràfica de Pompeu Fabra. Nét d'indians, la família del seu pare era originària de Mataró des de molt antic. (GEC).

Joaquim Torres-Garcia

(Montevideo, 1874-1949)

Pintor i teòric de l'art. Autor d'unes pintures al Palau de la Generalitat i creador de jocs educatius. De mare sudamericana i pare natural de Mataró, també tenia antecedents familiars a Vilassar de Mar. Va residir a Mataró entre 1891 i 1892. (GEC).

ABSÈNCIES RELACIONADES AMB MATARÓ

Fèlix [o Feliu] Maria de Falguera i Puiguriguer

(Mataró, 1811 - Barcelona, 1897)

Advocat, notari i estudiós del dret. Catedràtic de la Universitat. Degà del Col·legi de Notaris de Barcelona, que va instituir el premi que duu el seu nom. Membre de l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació i de la de Ciències Naturals i Arts. Fundà la revista *La Notaria* i publicà diverses obres sobre temes notariais.

Va ser batejat a Mataró el 29 de gener, segons el *Bloc Mataroní* de 1925,⁸ l'endemà d'haver nascut, fet que fa pensar que va ser infantat a la ciutat, on hi havia la casa Falguera al carrer de Sant Antoni, coneguda després com casa Tuñí. (GEC) (JL).⁹

Mateu Bruguera

(Mataró, 1820 - Barcelona, 1882)

Historiador i eclesiàstic, membre també de l'Acadèmia de Bones Lletres. Autor del *Cronicón de Barcelona*, una història sobre l'orde del Temple i una altra sobre el setge de Barcelona de 1713-1714, la seva obra més divulgada.¹⁰ (GEC) (JL).

Ramon Arabia i Solanas

(Mataró, 1850 - Barcelona, 1902).

Home de la Renaixença, promotor de l'excursionisme català, va dirigir el butlletí de l'Associació Catalana d'Excursions, de la qual fou president. Publicà molts treballs i dictà conferències sobre excursionisme, història, folklore, llengües. (GEC) (JL).

ESTUDIATS PER J. GONZÀLEZ-AGÀPITO

A l'important repertori bibliogràfic de Jaume González-Agàpito sobre els clergues de Mataró del segle XVIII, que va merèixer el Premi Iluro de 1971,¹¹ hi ha referenciats molts autors que tampoc són al *Nou Diccionari*.

En destaquem **Jaume Creus i Martí** (Mataró, 1760 - Tarragona, 1825), bisbe de Menorca i Tarragona. President de la Junta Provincial de Catalunya durant la invasió napoleònica. Diputat a les Corts de Cadis, de tendència tradicionalista. El 1821 formà part de la regència d'Urgell.

El jesuïta **Josep Manuel Peramàs** (Mataró, 1732 - Faenza, Itàlia, 1793), definit a la GEC com a neohumanista. Professor a Cervera i a Còrdoba de Tucumán. Missioner al Paraguai amb els guaranis, en va escriure un tractat sobre la seva administració en relació amb la República de Plató, molt divulgada.

Josep de Palau i Soler (Mataró, ? - Escaladei, 1722), nebot del bisbe Melcior de Palau i Boscà. Cartoixà. Estudià la història del seu orde en uns treballs inèdits.

I el paül **Melcior Camín i Campllonch** i **Jaume Matas i Peramàs**. Entre els estudiats per González-Agàpito, sí que hi són Francesc X. Llampillas i Jaume Vada, que ja hem vist. Són tots a la GEC, excepte Camín i Matas. Referenciats a JL J. Creus, J. M. Peramàs i J. Matas.

ESMENTATS PER ALBERT MANENT

El poeta i exregidor republicà **Francesc Rossetti** (Mataró, 1892 - Malgrat de Mar, 1978). El periodista, escriptor i poeta **Julià Gual** (Mataró, 1905 - Perpinyà, 1964), col·laborador de revistes locals, del *Diari de Mataró* i director de *Llibertat*. Escriví en publicacions franceses, corresponsal de la Society Press i redactor de *La Humanitat*, òrgan d'ERC a l'exili, i col·laborador a l'exili de Pau Casals i Pompeu Fabra. Utilitzà els pseudònims Jordi Cançons i Josep Maria Alegre.

El periodista **Marçal Trilla** (1887-1967), director del *Diari de Mataró*, novel·lista i traductor de Congar i Papini, redactor del diari *El Matí*. I l'arqueòleg, historiador i dibuixant **Marià Ribas** (Mataró, 1902-1996). Els quatre són a la GEC i només Ribas, a més, a JL.

Un oblit greu és el de **Josep Punsola i Vallespi** (Mataró, 1913-1949), un poeta important, que és present al quart volum de la meritòria *Antologia de poetes catalans* (Galàxia Gutenberg/Cercle de Lectors, Barcelona, 1997), a càrrec de reputats especialistes. També fou guionista, actor i inspirador de films amateurs d'Enric Fité. (GEC) (JL).

Una altra absència destacada és **Nèstor Luján** (Mataró, 1922 - Barcelona, 1995), potser perquè té més obra en castellà que en català. No sembla un criteri massa acceptable si tenim en compte el conjunt de l'obra periodística i literària d'aquest autor. Director de *Destino*. Conreà la crítica, el reportatge, la gastronomia i la novel·la històrica. No és esmentat ni tan sols a l'article «Literatura en castellà», de més de deu pàgines. (GEC) (JL).

Aquests sis darrers són citats per Albert Manent, que també parla de l'historiador **Ramon Salas i Oliveras** (Mataró, 1892-1983); del periodista i líder sindicalista **Joan Peiró** (Barcelona, 1887-Paterna, 1942) (GEC); de **Jesús Quadrada i Calvó** (Mataró, 1907-1985), autor de novel·les i llibres de records i de viatges (GEC); del polifacètic **Lluís Terricabres i Molera -Terri-** (Manlleu, 1918- Mataró, 2000) (GEC); del poeta **Isidre Julià i Avellaneda** (Mataró, 1922) i del dramaturg **Josep Fradera i Soler** (Mataró, 1924).

RESSENYATS PER JOAQUIM LLOVET

A l'obra de Llovet trobem encara altres escriptors, o investigadors i científics, amb obra publicada, entre els «mataronins notables», que no són al *Nou Diccionari*. Els anomenem per ordre alfabètic.

Manuel de Bofarull i de Palau

(Mataró, 1851-1929).

Polític i jurista. Senador per Girona i diputat a Corts pel Partit tradicionalista, fundà el Centre Català de Madrid. Publicà obres de caràcter jurídic. (GEC) (FC).

Lluís Carreras i Lastortras

(Mataró, 1840 - Barcelona, 1888).

Periodista i polític. Diputat pel Partit republicà, proposà la conversió de Catalunya en un estat republicà dins l'Estat espanyol. Va residir a Madrid i a París. Publicà en diversos diaris i també obres de caire polític i una novel·la. Utilitzà el pseudònim *Manuel Manrique de Lara*. (GEC).

Jacint Feliu i Utset

(Mataró, 1787 - Barcelona, 1867).

Escolapi. Matemàtic, fou professor en escoles militars. Impulsà la congregació de les escolàpies i fou comissari apostòlic de l'orde a Espanya. Escriví manuals d'ensenyament. (GEC).

Nicolás González Ruiz

(Mataró, 1899 - Madrid, 1968).

Periodista i escriptor, residí a Madrid. Escriví sobre literatura, publicà biografies i adaptà per al teatre obres clàssiques, sempre en castellà.

Francesc Matheu i Smandia

(Mataró, 1734¹² - Sant Boi de Llobregat, 1800).

Sacerdot, rector de Bigues i de Sant Boi. Publicà un catecisme de gran difusió (*Compendi o breu explicació de la doctrina cristiana en forma de diàleg entre pare i fill ...*), del qual es van fer setanta edicions en tot el segle XIX i traduccions al castellà. (GEC).

Joaquim de Mercader i de Belloch

(Mataró, 1824 - Cornellà de Llobregat, 1904).

Arqueòleg, rehabilità el títol de comte de Bell-lloc, del qual fou el segon titular. Publicà treballs sobre història i arqueologia, especialment sobre el castell de Bell-lloc al Vallès. (GEC).

Tomàs Ribas i Julià

(Mataró, 1894 - Tàrraga?, 1949).

Autor teatral, publicà moltes obres, entre les quals destaca *La Puntaire de la Costa*.

Josep Rius

(Mataró, 1785-1857).

Escriptor. Escolapi, rector del col·legi de Santa Anna. Publicà treballs sobre la invasió napoleònica, l'òpera, unes *Memorias històriques de Mataró* (1866) i la tragèdia *La Glòria d'Iluro*.¹³ (GEC) (FC).

Joaquim M. Salvaña i Comas

(Mataró, 1828 - Barcelona, 1902).

Farmacèutic i naturalista. Professor a la Universitat i membre de l'Acadèmia de Ciències i Arts, a la qual regalà una important col·lecció de fòssils. Publicà obres de zoologia com *Moluscos de España* (1887). (GEC).

Santiago Vinardell i Palau

(Mataró, 1884 - Madrid, 1936).

Periodista. Fundà el setmanari *Mestral* a Mataró. Col·laborà a *Juventut*, *El Poble Català* i *La Tribuna* a Barcelona i dirigí *El Dia Gráfico*. Passà a Madrid i des d'allí col·laborà a *La Vanguardia*. Publicà diferents treballs en castellà (poesies, retrats). (GEC).

Tomàs Viñas i Sala

(Mataró, 1864 - Barcelona, 1929).

Escolapi, llatínia. La GEC el defineix com a humanista i crític. Exercí en diferents col·legis de Catalunya. El 1901 va a Roma, on serà arxiver, cronista de l'orde, director de publicacions i autor de diverses obres sobre l'Escola Pia, de la qual visità totes les províncies. Retornat a Barcelona, traduí *L'Atlàntida* de Verdaguer al llatí i publicà poesies en aquesta llengua i altres traduccions. (GEC).

Josep Puig i Pla

NOTES

- 1.- El Congrés va ser organitzat pel Consell Comarcal del Maresme, on suposem que es poden consultar les actes.
- 2.- JOAQUIM LLOVET, *Mataró. Dels orígens de la vila a la ciutat contemporània*, Caixa Laietana (Mataró 2000), 591-600.
- 3.- Els cognoms entre claudàtors no consten al *Nou Diccionari*.
- 4.- Amb entrada a la *Gran Enciclopèdia Catalana*.
- 5.- Consta a J. LLOVET, Apèndix II. Mataronins notables.

- 6.- Consta «Llampilles».
- 7.- Referenciat a FRANCESC COSTA, *Mataró al segle XIX*, R. Dalmau Editor, Episodis de la Història/ 295 (Barcelona 1993), 14. Per descomptat, es refereix únicament a autors de la dinovena centúria.
- 8.- Pàgina 31. Reproduït a ANTONI MARTÍ COLL, *Homenatge a unes corts catalanes* (Col·legi d'Advocats de Mataró, 1992). Agraïxo la informació facilitada pel senyor Antoni Martí i Coll.
- 9.- A l'edició digital de la GEC consta com ha nascut a Mataró, però a les primeres edicions en paper no. A JL consta com a natural de Mataró i escrit «Puiggoriguer».
- 10.- Agraïxo la informació facilitada pel senyor Joaquim Llovet.
- 11.- JAUME GONZÁLEZ-AGÀPITO, *Bibliografia de Mataró: Els clergues del segle XVIII*, Caixa d'Estalvis Laietana (Mataró 1976).
- 12.- A la GEC no consta el lloc ni la data de naixement i consta «Mateu».
- 13.- González-Agàpito estudià aquesta obra als *Fulls/20*, juliol de 1984.